

ALEXANDER KING SAMPLE

Obhajanje duha liturgije¹

Nagovor Njegove ekselence, portlandskega nadškofa (Oregon, ZDA), na simpoziju Ameriškega združenja za cerkveno glasbo (CMAA) v Salt Lake Cityju (Utah, ZDA), 19. junija 2013.

I.

Zelo sem hvaležen in globoko počaščen, da sem bil povabljen k nagovoru na tem 23. simpoziju o cerkveni glasbi, ki ga prireja Ameriško združenje za cerkveno glasbo. Posebno sem vesel, da sem lahko tukaj v tej lepi katedrali svete Marije Magdalene v Salt Lake Cityju, na kraju, kjer sem ob različnih priložnostih prav rad somaševal ali sam obhajal sveto liturgijo, in sicer v času poletnih izletov, ko sem prihajal v to lepo mesto obiskovat svojo tukaj živečo sestro Marti. Vesel sem, da je danes z menoj, čeprav sem jo opozoril, da jo bo lahko njen brat pri tem govoru na smrt dolgočasil.

Rad bi vas tudi seznanil, da sem že mnogo let povezan s CMAA, že vse od 80. let, ko sem se učil pod mentorstvom velikega monsinjorja Richarda Schulerja, nekdanjega urednika revije "Sacred Music". Z njim sem eno leto živel pri cerkvi svete Neže [Agnes] v mestu St. Paul v Minnesoti, medtem ko sem zaključeval študij filozofije na St. Thomas College, ki je

bil priprava na vstop v semenišče. Pel sem v gregorijanski *schola cantorum* in prav tam sem bil deležen svojega prvega pravega uvajanja v sveto liturgijo. Ta govor posvečam monsinjorju Schulerju, saj sem mu globoko hvaležen za vse, kar me je naučil tako z besedo kot zgledom. Naj se večno veseli z angelskimi zbori v nebeški liturgiji.

Svoj nastop bi želel začeti s štirimi primeri, na katere sem naletel pri svoji pastoralni izkušnji. Ti primeri kažejo na srž mojega sporočila, ki ga bom, vsaj upam, predstavil.

Po koncu neke škofijske mladinske konference sem prejel pripombo, da se je izgubila tista razvnetost, ki je vladala pred začetkom maše. Ves čas konference smo imeli standardno slavnostno in molilno glasbo za mlade, to je glasbo s sodobnimi instrumenti, bobni, električnimi kitarami, glasnimi zvočniki in razgibanimi ritmi. Toda ko je prišel čas za obhajanje maše, sem vztrajal, naj bo glasba primerna sveti liturgiji. Opazka se je glasila nekako takole: "Naši mladi so bili v celoti

goreči in vznemirjeni, nato pa je prišla maša in vse se je podrlo. Dolgočasna glasba, ki je bila bolj spoštljiva, počasna in meditativna, je zadušila prisotno razvnetost."

Nedavno sem opazil katehetske vaje, ki so bile sicer zelo dobronamerne, vendar so, po mojem, zgrešile cilj. Namen vaj je bilo pomagati mladim ljudem spoznati, da je maša sama po sebi nekaj zelo močnega in čudovitega, četudi na človeški ravni ni razburljiva. Misel je bila v tem slogu: "Čeprav ne moremo vsake maše šteti za 'razburljivo', je v njej prisotna velikonočna skrivnost in to je že samo po sebi čudovito." Razlog, zaradi katerega mislim, da so nekoliko zgrešili cilj, je bil v predvidevanju, da mora biti maša ponavadi razburljiva na bolj človeški ali čustveni ravni, še posebej, če je ta namenjena mladim.

Zelo dober župnik neke župnije, ki vsako leto prireja "polka mašo", mi je nekoč dejal, da je ta v resnici izvedena zelo spoštljivo in da so glasbeniki zelo predani. Tudi sam ne dvomim v njihovo iskrenost in dobro voljo.

Na neki konferenci, kjer sem nastopal pred župnijskimi glasbeniki, me je določena tam prisotna oseba, ki niti najmanj ni bila očarana nad mojim predlogom o gregorijanskem načinu petja mašnih odpevov, vprašala sledeče: "Ali ne bi morala biti maša praznovanje?" Misel, ki se je skrivala v ozadju, je bila v tem, da je uporaba gregorijanskega petja sovražna do običajne, radostne in praznične narave glasbe, izvajane pri maši, na kakršno je bila ta oseba navajena.

Vsi ti primeri prikazujejo bistvo stanja, ko smo se več kot predolgo časa trudili sveto liturgijo narediti za nekaj, kar nikoli ne more biti. Drugi vatikanski koncil, ki je znova potrdil dolgo tradicijo Cerkve, nas je namreč opomnil, da je namen bogočastja, ki se uresničuje skozi sveto liturgijo, dajanje slave Bogu in posvečevanje vernikov.

Namesto tega smo sveto liturgijo prepogosto zamenjali z zunanjim vsiljevanjem naših pomenov, namenov in morda celo nazorskih načrtov. Dopustili smo, da se je zgodilo prav to, namesto da bi dajali prostor resničnemu

notranjemu in bistvenemu pomenu svete liturgije, ki se izraža v besedi, obrednem dejanju, lepoti, umetnosti, okrasih in glasbi.

To je moja današnja osrednja teza: v Cerkvi moramo ponovno odkriti, pri mnogih pa kar prvič najti resničnega "duha liturgije". Potem ko bomo na mnogo globlji način razumeli, kaj liturgija v resnici je, jo bomo znali tudi ustrezno obhajati.

Primeri, ki sem jih podal, verjetno pričajo o tem, da se sveti liturgiji vsiljuje drugačen pomen. V prvem primeru, nanašajočem se na mladinsko konferenco, se zdi, da naj bi bila liturgija tista, ki zbrane vernike "vžiga" in jih ves čas vzdržuje v duhovni vročici. V drugem primeru, ki se nanaša na dobronamerno katehezo, se zdi, da naj bi bila liturgija tista, ki jo mora posameznik prepoznavati za "razburljivo" (beri: "zabavno") na človeški čustveni ravni. V primeru "polka maše" je bilo rečeno, da je, v kolikor so glasbeniki predani in spoštljivi, povsem sprejemljivo obhajati liturgijo tudi v takšnem slogu, ki je sicer primernejši za plesno dvorano. Morda bi takšno mašo lahko razumeli kot izraz poljske kulture. V resnici temu ni tako: sam sem na pol Poljak in rad imam dobro polko, vendar ne pri maši!

Zadnji primer pa se mi zdi najbolj zanimiv. Mar ni maša praznovanje? Da, seveda. Toda pravo vprašanje se glasi: "Kaj praznujemo?" Mar praznujemo zgolj zato, da bi imeli veselo, radostno praznovanje? Mar praznujemo z namenom, da samim sebi prirejamo čustvo "imeti se fajn" izkušnje? Z drugimi besedami: mar praznujemo zgolj zaradi praznovanja samega? Je sveta liturgija usmerjena k Bogu ali k nam?

Kaj sploh praznujemo? Če tega ne vemo, smo že na začetku v velikih težavah glede načina obhajanja maše. To me spominja na duhovnika, ki ob koncu vsake maše rad pripoveduje šale z namenom, da bi ljudi ohranil nasmejane. Ljudje si bodo zapomnili šalo, toda pozabili bodo, kar je bilo rečeno pri pridigi. Namen maše je tako zasenčen z drugačnim namenom.

Stvar je v tem, da v kolikor ne poznamo resničnega pomena in namena svete liturgije, v kolikor globinsko ne razumemo, kaj opravljamo, oziroma, še pomembneje, kaj Kristus opravlja v sveti liturgiji, bo naše obhajanje odražalo nevednost. Ko izgubimo njeno ukoreninjenost v tej bistveni notranji stvarnosti, se znajdemo v morju različnih tolmačenj, ki se pogosto kažejo v nič kaj svetost oblikujočih mašah.

II.

Papež Benedikt XVI. nas je pozval, naj se obrnemo k tej najpomembnejši točki. Razumevanje pravega notranjega pomena in namena svete liturgije namreč opredeljuje način njenega obhajanja. Prepričan sem, da je večina med nami domača z deli papeža Benedikta XVI. in njegovim delom o sveti liturgiji. Posebno pozornost bi rad posvetil njegovemu delu z naslovom *Duh liturgije*. V tem monumentalnem delu lahko za kanček pokukamo v pogled papeža Benedikta (tedaj kardinala Josepha Ratzingerja) na kozmično naravo liturgije.

Za natančno in teološko bogato razlago o pravem duhu liturgije se naš zaslužni papež premakne k praktičnim primerom takšnega razumevanja oziroma k temu, kako naj se liturgija dejansko obhaja. Razpravlja o temah, kot so pomen cerkvene arhitekture, oltar in smer liturgične molitve, namenjanje svetega časa Presvetemu zakramentu, svete podobe in seveda odnos med glasbo in liturgijo.

Papež Benedikt nadalje razpravlja o liturgični obliki. Navezuje se na temeljna načela sestavin obreda, kot so znamenje križa, liturgične drže, geste, človeški glas, oblačila in ostale liturgične zadeve.

Ponavljam, sporočilo, ki ga je moč iz vsega tega izluščiti, je v tem, da kolikor globlje razumemo in cenimo resnični pomen, namen in duha svete liturgije, toliko močnejše bo to oblikovalo okras in način, s katerim bomo opravljali liturgično dejanje kot tako. Ali za primere, ki sem jih omenil na začetku te

predstavitve, res lahko rečemo, da sta notranji pomen in duh liturgije ustrezno in zvesto izražena v obredu kot takem, še posebej z ozirom na sveto glasbo? Mislim, da ne. Upam, da bom to uspel prikazati z raziskovanjem resničnega pomena svete liturgije.

Preden se spustim v to razpravo, želim podati pomembno izjavo. Moje izhodišče in izhodišče mnogih drugih je v tem, da je obnova in reforma svete liturgije absolutno ključna in bistvena za delo nove evangelizacije. Že dolgo časa menim, da v kolikor želi Cerkev uresničiti svoje poslanstvo v sodobnem svetu, se morajo te stvari urediti. Eno sta kateheza in formacija v veri; za otroke, mlade, odrasle. Drugo pa je obnova svete liturgije, ki sploh ni nepovezana s potrebo po globlji katehezi naših ljudi. Tretje pa je naše delo ljubezni in služenja ubogim ter zapostavljenim, kar pomeni na zunaj živeti tisto skrivnost, ki se obhaja pri sveti liturgiji.

Toda dokler ne bomo v Cerkvi pravilno naravnali obhajanja svete liturgije in vseh ostalih oblik bogočastja, se bojim, da bomo povečini zaman potiskali naša kolesa s ciljem, da naši sodobni kulturi ponudimo smer nove evangelizacije. Cerkev nas uči, kakor je bilo ponovno potrjeno na Drugem vatikanskem koncilu, da je liturgija izvir in vrhunec krščanskega življenja. To pomeni, da je liturgija tisto najpomembnejše, kar kot Cerkev počnemo. Vsi ostali zakramenti Cerkve in vse ostalo apostolsko delo ter prizadevanje se razliva iz svete liturgije in nas vodi nazaj k njej. Ker je to resnica, je še toliko bolj pomembno, da pridemo do pravih liturgičnih dejanj in to v smislu starodavne tradicije Cerkve. Vse to se mi zdi samoumevno.

Dovolite mi potemtakem, da se vrnem k vprašanju, kaj je tisto, kar obhajamo v sveti liturgiji, še posebej pri sveti maši. Maša je resda praznovanje, vendar je to, kar praznujemo, globoka skrivnost našega odrešenja v Jezusu Kristusu. Praznujemo velikonočno skrivnost. Če želimo biti natančni, moramo poudariti, da na zakramentalen in nekrvav način delamo prisotno enkratno žrtev Jezusa Kristusa za

odpuščanje grehov, ki je premagala smrt in nam odprla pot do večnega življenja. Nekoč smo redno govorili, da obhajamo sveto mašno žrtev. Morda bi tudi dandanes morali pogosteje uporabljati takšno izrazje.

Eno izmed značilnih "anketnih vprašanj", ki katoličane povprašuje iz želje po ugotavljanju njihovega poznavanja katoliškega nauka, se nanaša na verovanje v resnično navzočnost Jezusa Kristusa v sveti evharistiji. Ponavadi sestavljavec ankete katoličanu ponudi več možnosti, ki predstavljajo različne načine razumevanja resničnosti in resnične navzočnosti. Le ena možnost je pravilna. V nedavni anketi te vrste, ki jo je sestavila družba Gallup, je manj kot tretjina odgovarjajočih katoličanov prepoznala pravilno verovanje o resnični navzočnosti Kristusa v sveti evharistiji.

Kljub temu, da je že to zaskrbljujoče, bi se bal rezultatov tovrstne ankete o bistvenem pomenu obhajanja v dejanju svete maše. Koliko odstotkov katoličanov bi pokazalo, da vsaj malenkost razume bistvo narave maše kot Kristusove žrtve, ki na oltarju postaja resnično ponovno navzoča? Menim, da bi bila številka zelo nizka. Toda prav tu je težava. Če ne vemo, kaj obhajamo, kako bomo šele vedeli, kako naj obhajamo?

Da me ne bi kdo obtožil vračanja k razumevanju maše, ki spada v preteklost, želim omeniti, da nas je o tem Drugi vatikanski koncil opomnil z najmočnejšimi izrazi starodavne teologije in pomena svete maše. Koncil je učil, da se On, Jezus Kristus, ki je nekoč samega sebe žrtvoval na oltarju križa, danes po rokah duhovnika na zakramentalen način žrtvuje na oltarjih naših cerkva in tako od veka do veka dela svojo enkratno žrtev vselej navzočo, vse dokler zopet ne pride v slavi. Pri tem gre tudi za sveto gostijo, kajti iz Kristusove ljubeče in sebe podarjajoče žrtve prejemamo njegovo Telo, Kri, Dušo in Božanstvo kot nego za naše duše.

Dovolite, da se v to razumevanje spustim globlje, in sicer s sklicevanjem na razlago papeža Benedikta XVI. o kozmični liturgiji. Vem, da se bo to morda sprva zdelo nekoliko

v slogu "new age", vendar je takšna razlaga svete liturgije kardinala Josepha Ratzingerja globoka in še kako zvesta tradiciji Cerkve, kar bi nekdo zagotovo pričakoval od bodočega naslednika sv. Petra.

Gre za zelo globoko in teološko bogato razlago liturgije. Ni enostavna, če jo želimo osvojiti v celoti, in bralec se bo moral posvetiti večkratnemu branju, če se bo želel dokopati do njenih globin. Dovolite mi poskus ponostavljene razlage, ki jo lahko razumem tudi sam.

Med slehernim obhajanjem svete maše se ob istem času v samem bistvu dogajajo tri resničnosti. Obhajamo in delamo navzočtisto, kar se je že zgodilo, kar je bilo opravljeno v Kristusovi odrešilni smrti in vstajenju. Drugič, hkrati se oziramo na tisto, kar šele mora priti, to je na Kristusovo vrnitev v slavi ob koncu časov, ko bo sodil žive in mrtve. Medtem ko se obhajata ti dve resničnosti, smo istočasno mi sami udeleženi pri nebeški liturgiji, ki se neprenehoma odvija pred obličjem vsemogočnega Boga.

To je veliko za razumsko osvojitev! Preučimo vsako izmed teh resničnosti, da si razširimo razumevanje svete liturgije.

III.

Kot sem že omenil, imamo pri maši na ne-krvav in zakramentalen način opraviti z resnično prisotnostjo žrtve za naše odrešenje, ki jo je Jezus enkrat za vselej opravil na oltarju križa. Kako je to možno in kako se to zgodi? Najprej moramo razumeti, da je osrednje dejanje našega odrešenja, Kristusovo žrtvovanje samega sebe na križu, dejanje večnega Božjega Sina. Gre za dejanje druge osebe Presvete Trojice. Gre za dejanje Boga samega. Kot dejanje večnega Boga, ki nima začetka ali konca, to dejanje presega čas in prostor. Ni omejeno na trenutek časa na Kalvariji, ko je Jezus zadnjič izdihnil.

Vemo, da je to resnično zaradi skrivnosti in dogme o brezmadežnem spočetju. Marija, Mati našega Boga in Gospoda Jezusa Kristusa,

je bila od prvega trenutka lastnega spočetja obvarovana pred vsakršnim madežem izvirnega in osebnega greha. Toda to ne pomeni, da Marija ni potrebovala odrešenika ali da ni bila odrešena po Jezusu Kristusu. To razlagamo na tak način: Mariji je bila dana, kakor pravimo, "predhodna milost". To pomeni, da so bili sadovi Kristusove žrtve, ki se je šele morala uresničiti na oltarju križa za odrešenje sveta, predhodno delujoči v njegovi sveti Materi, še preden je Jezus sam "postal meso" v njenem telesu. Mariji je bila namreč predhodno dopuščena udeležba v sadovih odrešenja zaradi pogleda proti smrti in vstajenju Jezusa Kristusa.

"Brezčasnost" Jezusove žrtve na križu lahko vidimo tudi v postavitvi svete evharistije na

zadnji večerji, neke vrste "prvi maši". Tam v zgornji sobi, noč pred svojo žrtvijo na oltarju križa, je naredil to odrešilno žrtev, ki se je morala šele uresničiti, že navzočo pod zakramentalnimi znamenji. "To je moje Telo, ki se daje za vas. To je moja Kri Nove zaveze, ki se preliva za mnoge." Bodimo pozorni na sedanjí čas. Ne da se "bo" dalo za vas ali da se "bo" prelila, ampak da "se" daje in preliva. V tistem trenutku je Jezus ustanovil sveto evharistijo, službeno duhovništvo in evharistično žrtev njegovega Telesa in Krvi.

Na enak način kakor je bila žrtev zakramentalno prisotna pred trenutkom Kalvarije, prihaja do nas skozi preseganje časa in prostora ter postaja za nas navzoča pri vsaki maši, da bi lahko na novo prejeli

rešilne sadove našega odrešenja. Gre za eno in isto žrtev Kalvarije, saj gre za isto žrtev in istega duhovnika. Jezus Kristus, žrtev oltarja, je resnično navzoč pod podobama kruha in vina, pri čemer so resnično navzoči njegovo Telo, Kri, Duša in Božanstvo. Toda gre tudi za istega duhovnika, kajti duhovnik, ki stoji pred oltarjem, deluje v osebi Kristusa samega, po katerem se je zakramentalno preoblikoval v [duhovniški] posvetitvi.

To nas privede do pomembne točke. V bistvu je Kristus tisti, ki deluje v sveti liturgiji. Mi smo zgolj njegovo orodje. Vsaka maša, tudi tista, ki jo obhaja duhovnik brez ljudstva (ni priporočljivo), je dejanje Kristusa in celotne Cerkve. Liturgija ni naša. Pripada Kristusu in vesoljni Cerkvi. Zgolj Jezus Kristus, ne mi, opredeljuje pomen in namen tega, kar obhajamo v sveti liturgiji.

Vsaka maša torej obhaja in dela navzoče to, kar se je že uresničilo v Kristusovi življenje podarjajoči smrti in slavnem vstajenju. Pri vsaki maši se nahajamo v zgornji sobi, pod križem, pred praznim grobom, saj ti dogodki zakramentalno in mistično prihajajo do nas skozi preseganje časa in prostora.

Pri sveti liturgiji tudi mistično pričakujemo to, kar se še mora zgoditi. Z veseljem upanjem se oziramo na prihod Kristusa v slavi ob koncu časov. Pri sveti liturgiji potemtakem obstaja bistvena usmeritev k prihodnji izpolnitvi večnega Božjega načrta o odrešenju v Kristusu, ko bo svet, kakršnega poznamo, prešel, ko bosta nastala novo nebo in zemlja, povsem preoblikovana s Kristusovo slavo.

Iz tega razloga Benedikt XVI. govori o vzhodni smeri svete liturgije. V svetopisemski in mistični teologiji Cerkve bo Kristus znova prišel v slavi z vzhoda, iz smeri vzhajajočega sonca. Ker bo Božji Sin prišel kot sedeč na oblakih nebes, se mi simbolično oziramo proti vzhodu in pričakujemo njegov prihod. Ko so naše noge trdno na zemlji, se naše oči in naša srca ozirajo h Gospodu, in sicer v pričakovanju njegove vrnitve v slavi. Pomislimo na lepo adventno hvalnico, ko se veselimo prihoda Odrešenika: "Ljudstvo, poglej na vzhod."

Prav zato je bila tradicionalna liturgija Cerkve usmerjena proti vzhodu ali vsaj proti liturgičnemu vzhodu, v kolikor arhitektura cerkvene stavbe ni dopuščala dejanske vzhodne smeri. Duhovnik in ljudstvo, vsi združeni v molitvi in predajanju enkratne žrtve Kristusa Bogu Očetu, so se pri tem dejanju bogočastja skupaj ozirali proti vzhodu. Nikoli ni veljala razlaga, češ da "duhovnik obrača svoj hrbet ljudem". Vselej je veljalo, da se pri liturgiji duhovnik in ljudstvo skupaj ozirajo proti vzhodu, gledajoč in čakajoč na Gospodov prihod. Ta eshatološka usmeritev svete liturgije mora postati tako ali drugače zopet prisotna, če želimo obnoviti pravega duha liturgije.

Ko obhajamo, kar se je že uresničilo, in pričakujemo, kar se še mora zgoditi, smo istočasno udeleženi pri večni poročni gostiji Jagnjeta, ki je nebeška liturgija. Na oltarju so nebesa združena z zemljo, saj po njem vstopamo v večne skrivnosti. Kristus, ki je vstal od mrtvih in je povzdignjen na desnico Očeta, posreduje za nas. On Očetu neprenehoma kaže svoje slavne rane, ceno odrešenja, vsi svetniki in vse nebesne čete pa se sklanjajo in častijo [Boga] pred Jagnjetom, ki je bilo nekoč zaklano in živi na vekomaj.

Pri sveti liturgiji imamo opraviti s predokusom večnega življenja in obljubo prihodnje slave, četudi je ta obhajana na najbolj preprost in nečastljiv način. V vsakem primeru sebe pridružujemo nebeški liturgiji. To lepo izražamo v zaključku vsakega uvoda v evharistično molitev, ko se skupaj z angeli v nebesih pripravljamo na petje hvalnice *Sanctus*. To, o čemer smo govorili, lahko slišimo predvsem v drugem uvodu v sveto evharistijo. Pozorno poslušajmo. Molimo takole:²

Res je pravilno in pravično, naša dolžnost je in naše odrešenje, da se ti, Gospod, sveti Oče, vsemo-gočni in večni Bog, vedno in povsod zahvaljujemo po Kristusu našem Gospodu.

Kajti pri zadnji večerji s svojimi apostoli je za vse prihodnje čase ustanovil odrešilni spomin na križ, samega sebe je predal tebi kot neomadeževano Jagnje, sprejemljiv dar popolne hvale.

S tem ko svoje zveste neguješ s to sveto skrivnostjo, jih napravljajš svete, tako da je lahko človeški rod, omejen z enim svetom, razsvetljen z eno vero in združen z eno vezjo ljubezni.

Zato se bližamo k mizi tega občudovanja vrednega zakramenta, da bi, oprani v sladkosti tvoje milosti, zmogli preiti k nebeškim stvarnostim, ki se nam tukaj kažejo v sencah.

Zato vse ustvarjeno v nebesih in na zemlji prepeva novo poveličevalno pesem in mi, skupaj z vsemi angelskimi četami, vzklikamo in brez konca priznavamo: svet, svet, svet...

Temu pravimo *lex orandi, lex credendi*.
Zakon molitve je zakon vere.

IV.

To je bila velika količina teologije svete liturgije. Morda si moramo kar veliko zapomniti. V resnici ne moremo nikoli priti do dna globinam te skrivnosti, ki se obhaja v sveti liturgiji. Toda kaj ima to opraviti z našim namenom, če pa smo se tukaj zbrali, da bi spodbujali uporabo svete glasbe v liturgiji?

Vrnil se bom k mojemu osrednjemu sporočilu. Šele v trenutku, ko razumemo in globoko cenimo notranji pomen svete mašne žrtve, šele v trenutku, ko razumemo, kaj sveta liturgija uresničuje, šele v trenutku ko razumemo, kaj v sveti liturgiji počnemo (kaj Kristus počne), smo zmožni ustrezno obhajati in izražati pomen in namen liturgije kot take.

Kar torej počnemo pri obhajanju maše, nas mora voditi k bistvenemu namenu in pomenu liturgije kot take ter to tudi odražati. Vse, kar se nas pri liturgiji dotika na ravni naših čutov, mora izražati notranji pomen skrivnosti, ki jih obhajamo. Vse, kar vidimo, slišimo in celo vonjamo, nas mora globlje voditi v skrivnost Božje ljubezni in usmiljenja, ki nam ga je Bog izkazal v svojem Sinu, Jezusu Kristusu.

Zaradi tega mora biti pri sveti liturgiji čisto vse, v največji možni meri, najlepše. To pa nas vodi k darovom Božjega ljudstva, posebno umetnikom na področju svetih umetnosti, vključno s sveto glasbo. Arhitektura cerkvene

stavbe, vidna umetnost in ikonografija, ki napolnjuje svetišče, njegova okrasitev, oblačila, ki jih nosijo liturgični služabniki, sveti predmeti in vse ostalo, kar se uporablja pri liturgiji, mora odražati neskončno lepoto in dobroto Boga, h kateremu je usmerjeno naše božansko čaščenje.

Vse to ne sme postati samo sebi namen, torej lepota zaradi lepote, ampak mora biti dojeta kot sredstvo na poti do cilja, to, kar nam omogoča globlje zavedanje o čudoviti skrivnosti, ki jo obhajamo. Ta sredstva morajo izražati in nakazovati pomen maše kot take, in sicer zaradi dajanja slave Bogu in posvečevanja vernikov.

Opravičujem se, če to sporočilo ponavljam, vendar menim, da je pravilno razumevanje tega za Cerkev ključnega pomena. Menim, da nas je prav nerazumevanje tega spravilo v težave, v katerih smo, kar se ob številnih primerih odraža v nevrednih liturgijah.

Če ne bomo pravilno razumeli tega dela razprave, bomo tudi v bodoče doživljali vsiljevanje drugih pomenov, namenov in "slogov" svete liturgije. Tudi v bodoče bomo imeli "polka maše", "folk maše", "rock maše", "sodobne maše", "tradicionalne maše" itd.

Početi pri obhajanju svete liturgije to, kar od nas zahteva Cerkev, kar bodo nekateri gotovo označili za nekaj "bolj tradicionalnega", ne more biti dojeta zgolj kot vsiljevanje sveti liturgiji določenega "sloga", to je sloga na seznamu, ki sem ga ravnokar prikazal. Početi, kar od nas zahteva Cerkev, pomeni izražati to, kar maša dejansko sama po sebi je.

Če to prenesemo na področje svete glasbe, vidimo, da mora tudi glasba, ki jo uporabljamo v sveti liturgiji, prispevati k popolnejšemu izražanju skrivnosti, ki jo obhajamo. To še posebej velja pri petju mašnih delov, predvsem pri odpevih, bodisi v angleščini bodisi latinščini. Izpostavimo lahko sledeče: kakor nam Cerkev daje odlomke iz Svetega pisma za posamezno nedeljo, delavnik ali praznik in kakor nam daje ostala splošna in posamezna besedila, kot so stalni red maše, molitve in uvodi, tako nam daje besedila za odpeve, ki

usklajujejo in dodatno poudarjajo posamezno obhajanje.

Vse, kar sem zapisal v svojem zadnjem pastoralnem pismu o sveti glasbi, je v resnici ponavljanje tega, kar so mnogi med vami govorili že v preteklosti, in sicer, da je "mašo potrebno peti" in ne zgolj "peti pesmi pri maši". Prav to se nahaja v osrčju tistega, kar je potrebno na področju liturgične glasbe privesti na dan. To je tisto, kar pripomore k izražanju notranjega pomena svete liturgije v smislu, o katerem smo razpravljali.

V.

Za konec bi se rad na kratko dotaknil tistih značilnosti glasbe, ki so nujne za doseganje njene ustrezne uporabe v sveti liturgiji. Kaj je sploh sveta glasba?

Vsi poznamo tri bistvene značilnosti. Te so: univerzalnost, umetniška kakovost (lepota) in svetost. To, kar se je v zadnjem času na žalost dogajalo, je načelo, da dokler besedilo pesmi govori o Bogu ali o nas in našem odnosu do Boga, je glasba že samodejno dojeta kot "sveta" in posledično dopustna za liturgijo. Na tak način v sveto liturgijo pripuščamo glasbo, ki ni primerna in ki nas, daleč od tega, da bi izražala bistveno obhajano skrivnost, oddaljuje od namena liturgije ter ji celo vsiljuje druge namene.

Obstaja razlika med verskimi pesmimi in glasbo na eni in "sveto glasbo" v skladu s tradicijo Cerkve na drugi strani. Kar bi bilo lahko primerno za mladinsko versko prireditev ali karizmatično molitveno srečanje, ni primerno za bogočastje svete mašne žrtve.

Poglejmo si te bistvene značilnosti. Najprej svetost svete glasbe.

Če se oprimemo nauka papeža Pija X., ki je pomembno vplival na nauk Drugega vatikanskega koncila, lahko beremo:

*[Sveta glasba] mora biti sveta in mora zato izključevati vso posvetnost; ne le posvetnost kot tako, temveč tudi v načinu, kako je predstavljena s strani tistih, ki jo izvajajo.*³

Drugi vatikanski koncil je svetost svete glasbe poudaril s temi besedami:

*Sveta glasba naj bo dojeta kot bolj sveta v sorazmerju z njeno tesnejšo povezavo z liturgičnim dejanjem, ne glede na to, ali dodaja sladkost molitvi, goji enotnost misli ali izpričuje večjo slovesnost pri svetih obredih.*⁴

Sedaj si pogledjmo lepoto (umetniško kakovost) svete glasbe.

Ker mora biti vse, kar je povezano z mašo, lepo, odražajoče neskončno lepoto in dobroto Boga, ki ga častimo, se to na poseben način navezuje na glasbo, ki tvori bistveni in sestavni del našega bogočastja. Besede papeža Benedikta XVI. so sledeče:

*Lepote naše liturgije prav gotovo ne moremo nikoli v zadostni meri gojiti, ohranjati in izpopolnjevati, kajti za Boga, ki je sam neskončna Lepota, ne obstaja nič, kar bi bilo zanj pretirano lepo. To pomeni, da bodo naše zemeljske liturgije vedno le blede senca liturgije, ki se obhaja v Nebeškem Jeruzalemu, cilju našega romanja na zemlji. Toda kljub temu naj bo naša liturgija tej čim bolj podobna in naj nam zagotavlja njen predokus!*⁵

Papež Pij X. je govoril o umetniški vrednosti svete glasbe, kar je naslednji primer pri zasledovanju njene lepote:

*[Sveta glasba] mora biti prava umetnost, kajti v nasprotnem primeru ne bo zmožna razumu teh, ki jo poslušajo, predajati tisto učinkovitost, na katero meri Cerkev v zvezi z zagotavljanjem in pripuščanjem glasbenih zvokov v njeno liturgijo.*⁶

Nazadnje si pogledjmo še univerzalnost svete glasbe.

Na koncu moramo upoštevati tretjo bistveno značilnost svete glasbe, to je njeno univerzalnost. Ta značilnost pomeni, da bo vsaka skladba svete glasbe, četudi odraža edinstveno kulturo določenega geografskega območja, zlahka prepoznana po svoji sveti naravi. Ta je značilnost svetosti, ki je z drugimi besedami načelo univerzalnosti, presegajoče različne kulture.

Čeprav ima vsak narod pravico, da v cerkvene skladbe vključuje tiste posebne oblike, ki lahko tvorijo njegovo domačo glasbo, morajo biti te oblike splošni naravi svete glasbe še vedno podrejene do te mere, da ne more nihče iz kateregakoli

naroda ob njenem poslušanju dobiti drugačen vtis kot le dobro.⁷

Ta poudarek bistvenih značilnosti svete glasbe je nujen zaradi pogostega pomanjkanja razumevanja ali prisotnosti zmede pri tehtanju, katera glasba je za mašo primerna in tako vredna vključitve v bogočastje. Kakor sem dejal, ne more vsaka oblika ali glasbeni slog zagotoviti primernosti za uporabo pri maši.

Iz tega razloga je jasno, zakaj *Gloria*, naravnana v skladu z ritmom polke ali slogom rock glasbe, ne more biti sveta glasba. Zakaj ne? Zato, ker takšni glasbeni slogi, ne glede na njihovo možno prijetnost v plesni dvorani ali na koncertu, ne posedujejo vseh treh ključnih značilnosti svete glasbe: svetosti, umetniške kakovosti (lepote) in univerzalnosti. Pri maši nismo zato, da bi se zabavali, ampak da bi dajali slavo Bogu in bili posvečevani skozi svete skrivnosti.

Če se vrnemo nazaj in se ozremo na to, kaj je dejansko bistveni pomen maše in njene notranje skrivnosti, lahko ugotovimo, da ti glasbeni slogi, kakor tudi ostali, niso zmožni izražanja čudovite skrivnosti svete liturgije in potemtakem ne morejo obveljati za primerne. V kolikor vemo, da pri vsaki maši stojimo ob vznožju križa in delamo navzočo žrtev Kristusa za naše odrešenje, si sploh ne moremo predstavljati, da bi tam, pred pretresljivo skrivnostjo, peli polko ali igrali na rock bobne ali električne kitare.

Ob koncu smo torej videli, da nas mora *ars celebrandi*, umetnost obhajanja svete liturgije, vselej voditi ven iz nas samih, da mora izražati in nakazovati skrivnost, ki se obhaja. Pravi duh liturgije se mora dati odkrivati v vsem, kar počnemo pri obhajanju svete maše. To

je oprijemljiv primer funkcionalnega načela svete liturgije: *lex orandi, lex credendi*, zakon molitve je zakon verovanja. To, kar in kako v liturgiji molimo in počnemo, mora vselej izražati to, kar verujemo o Kristusovem delu v liturgiji.

To, kar in kako molimo, je pomembno zato, ker nas že uvaja in poučuje o tistih stvarnostih, ki se dogajajo v liturgiji. Prav zato moramo to pravilno razumeti, da bomo tako v okviru nove evangelizacije koristili uvajanju in katehezi bodočih generacij.

Sveta glasba igra zelo pomembno in neza-menljivo vlogo pri trudu, ki poteka v smeri liturgične reforme in obnove. Zahvaljujem se članom Ameriškega združenja za cerkveno glasbo za vašo neutrudno budnost in velik trud. Nikoli ne postanite omahljivi ali potrti. Nahajamo se pred pragom globoke obnove bogočastja in vi ste tisti, ki pomagate utirati pot. Naj vas Bog blagoslovi in naj da razcvet delu vaših rok, src in glasov!

Prevedel Simon Malmenvall

-
1. Prevod nadškofovega nagovora je bil opravljen na podlagi prosto dostopne celotne objave, ki jo je s soglasjem govorca 12. julija 2013 priskrbel spletni portal Ameriškega združenja za cerkveno glasbo (Church Music Association of America). <http://musicasacra.com/2013/07/12/celebrating-the-spirit-of-the-liturgy/>
 2. Prevod (zaradi večje podobnosti z izvirnimi besedami, izrečenimi na nastopu) sledi angleškemu in ne slovenskemu besedilu.
 3. Ibid. I: 2.
 4. SC 112.
 5. Papež Benedikt duhovnikom v katedrali Notre Dame v Parizu, 13. septembra 2008.
 6. Pius X: Op. cit. I: 2.
 7. Pius X: Op. cit. I: 2.